

a jejichž výklad by sloužil celoroční interpretační výuce jednotlivých článků apostolika, byl Blahoslavem r. 1565 rozhodně zamítnut.

Bez Božího slova žádná svátost. *Svátosti* potvrzují kázané slovo. Po scholastickém způsobu definuje B. Lukáš svátost jako viditelné znamení neviditelné milosti a pravdy, v Kristu založené a jím darované. Nikdy však není svátost totožná s pravdou, s res svátosti. Proto je třeba o svátostech „střízlivě smyslit“ [1493]. Se stejným záměrem varují vykladači Kralické bible před přeceněním svátostných úkonů a odmítají jakoukoli představu o automatické účinnosti svátostí per opus operatum. Nicméně nebyla Bratřím svátost nikdy pouhým jen znamením a v tom smyslu psal již B. Lukáš proti Zwinglimu. Svátost má svou vlastní, specificky svátostnou hodnotu. Ta sice není totožná s podstatnou pravdou svátosti, je však Pánem církve chtěna a míněna, musí se tedy církev po ní ptát a od ní očekávat slíbený prospěch.

V souhlase s pozdně scholastickou tradicí uznával Lukáš sedmipočetnost služebných svátostí. Luthera právem překvapovalo r. 1523, že Bratří převzali ještě sedm svátostí z papeženské církve, ačkoli Písmo zná toliko dvě, křest a stůl Páně. B. Lukáš trval na svém stanovisku, podmíněném augustinským pojetím o zásadně neomezeném počtu svátostí, jestliže vnější úkon či vztah zviditelňuje pravdu biblického poselství. Vskutku podroboval Lukáš tradiční chápání svátostí výkladu Písma, a byl tak veden k jejich dalekosáhlému přehodnocení věcnému. Asi od r. 1532 přestávají i Bratří hovořit o sedmi svátostech.

Podle B. Lukáše nemá *křest* magický účinek. Křtu musí předcházet ospravedlnění a znovuzrození, působené Bohem samým, se strany člověka pak víra a vyznání víry. Služebnost křtu má dvojí záměr. Jednak chce dosvědčit spravedlnost z víry a jistotu spasení, jednak včleňuje křtěnce do duchovního těla církve. První záměr křtu může proto být splněn jen při křtu dospělých lidí, neboť pouze ten, kdo „došel rozumu“, může v Krista uvěřit a zároveň jej také vyznat ústy. Nicméně smejí a mají být křtěny i děti, jestliže se jim křest udílí toliko záměrem druhým za předpokladu, že církevní obecnství se svrchovanou

odpovědností přivede dítě pěstováním, to je výukou a výchovou k možnosti rozhodnutí víry. Takovéto pojetí nedokonalosti křtu dětí přimělo Jednotu bratrskou nutně k obnovení katechumenátu a ke zdůraznění významu konfirmace. Konfirmační řád bratrský vyličil Lukáš latinsky ve své *Apologia sacrae Scripturae* r. 1511 a od r. 1520 byl tento vzor prostřednictvím Erasma Rotterdamského a jeho žáků mezi reformátory [Bucera] předán reformačním církvím. Lutherovi vytýkal B. Lukáš přílišné zevšeobecnění křtu, jež zbavuje „lidovou“ církev vyznavačské povahy. Ale již r. 1532 zdůrazňují Bratří užitečnost křtu dětí i bez ohledu na konfirmaci a o dvě léta později skoncovali i se zvykem překřtívání těch, kteří k nim přistupovali z jiných křesťanských jednot. K této změně v theologickém hodnocení křtu byli přivedeni vůli shodnouti se i v tomto článku s ostatními jednotami reformačními, ale ovšem i hrozbou pronásledování, jíž by byli vystaveni dvojnásob, kdyby je vrchnost zaměnila za novokřtěnce, jimiž v podstatě od samého začátku nebyli. Teprve však v r. 1572 vyhověli Bratří nakrátko luteránům, když připustili, že ji dětem lze přisoudit víru, ale v příštích letech se zde vrátili ke stanovisku dřívějšímu. V Kralických výkladových poznámkách chápou křest naveskrz ve smyslu reformovaného učení.

Učení o večeři Páně vypracovali Bratří ve směru bchaté eucharistologické tradice husitského hnutí. Vcelku se přidrželi toho pojetí, k němuž se propracovalo bohosloví táborů ve svém druhém období po r. 1421. Obsahem večeře Páně jest Bratřím Ježíš Kristus se svým celým spasitelným dílem a se zaslíbením, že toto dílo slavně dovrší v den nejposlednější. Účinnost svátosti je podmíněna Duchem svatým a vírou jako darem Ducha. Podle B. Lukáše je Kristus přítomen svým svátostným bytem. S tímto názorem souhlasila i pozdější bratrská pokolení, takže jim nebylo zatěžko přijmout také kalvinistické chápání večeře Páně. Zdůrazňující, že Kristus je přítomen právě, vere, odmítali Bratří někdejší učení pikartské stejně jako habrovanské, křtěnecké a některých stoupenců Schwenkfeldových pro jeho spiritualismus. Přítom však nemusili ze svých předpokladů povolit monofysické tendenci luterského učení o corpus Christi gloriosum.